

Андрющенко И. А. Национальное и общее в культуре / И. А. Андрющенко // Культура народов Причерноморья. – 1997. – № 2. – С. 250-251. Бакалінський М. Л. Розвиток і функціонування лексикону організованих злочинних угруповань в США: дис. ... кандидата філолог. наук: 10.02.04 / Михайло Луїсович Бакалінський. – Запоріжжя, 2011. – 243 с. Иванов В. В. Семиотика / В. В. Иванов // Краткая литературная энциклопедия. – М.: Советская энциклопедия, 1971. – Т.6. – С. 746. Гнатюк Л. П. Мовна гра як спосіб осягнення світу: на матеріалі староукраїнських текстів кінця XVI-XVIII ст. / Л. П. Гнатюк // Мовні та концептуальні картини світу. – 2004. – Випуск 14. – Книга I. – С. 93-97. Греймас А.-Ж. Структурная семантика: поиск метода / А.-Ж. Греймас. – М.: Академический проект, 2004. – 368 с. Касевич В. Б. Элементы общей лингвистики / В. Б. Касевич. – М.: Наука, 1977. – 184 с. Миньяр-Белоручева А. П. Проблемы интралингвистического перевода и авторского комментирования научных исторических текстов / прагматический аспект / А.П. Миньяр-Белоручева // Прагматические характеристики текста и его смысловая интерпретация. – Нальчик: Издательство Кабардино-Балкарского госуниверситета, 1987. – С. 61-69. Мусорин А. Ю. Что такое отдельный язык? / А. Ю. Мусорин // Сибирский лингвистический семинар. – 2001. – № 1. – С. 12-16. Райс К. Классификация текстов и методы перевода / К. Райс // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. – М.: Международные отношения, 1978. – С. 202-228. Уайт Л. Избранное: Наука о культуре / Л. Уайт; Пер. с англ. – М.: Российская политическая энциклопедия, 2004. – 960 с. Шафиева М. А. Взаимодействие языка и культуры в семиотическом аспекте / М. А. Шафиева // Вестник Самарского Государственного университета. Серия Языкознание. – 2008. – № 4 (63). – С. 94-99. Швейцер А. Д. Современная социоллингвистика: Теория, проблемы, методы / А. Д. Швейцер. Изд. 2-е. – М.: Книжный дом “ЛИБРОКОМ”, 2009. – 176 с. Швейцер А. Д. Социальная дифференциация английского языка в США / А. Д. Швейцер. – М.: Наука, 1983. – 216 с. Шубеляк О. А. Особливості синонімічних відношень у системі соціальних діалектизмів / О. А. Шубеляк // Мова і культура. – 2007. – Вип. 9. – Т. V (93): Національні мови в їх специфіці і взаємодії. – С. 130-134. Caimi A. Audiovisual Translation and Language Learning: The Promotion of Intralingual Subtitles / Caimi A. // The Journal of Specialised Translation. – July 2006. – Issue 6. – http://www.jostrans.org/issue06/art_caimi.php. Coleman S. J. Dialect, Jargon and Slang / S. J. Coleman. – London: Douglas, 1962. – 250 p. Gorp Van H. La traduction litteraire parmi les autres metatextes / H. Gorp Van // Literature and Translation. New perspectives in literary studies with a basic bibliography of books on translation studies / Ed. by James S Holmes, José Lambert & Raymond Van den Broek. – Leuven, Belgium: Acco (Academic publishing company), 1978. – P. 101-116. Jakobson R. On Linguistic Aspects of Translation / R. Jakobson // Theories of translation: An Antology of Essays: From Dreiden to Derrida / Ed. by R. Schulte and J. Biguenet. – Chicago/L: University of Chicago Press, 1992. – P. 144-151. Lhermitte C. A Jakobsonian Approach to Film Adaptations of Hugo's Les Misérables // NEBULA: A Journal of Multidisciplinary Scholarship. – March 2005. – No. 2.1. – P. 97-107. Lausberg H. Handbuch der literarischen Rhetorik. Eine Grundlegung der Literaturwissenschaft / H. Lausberg. – Stuttgart: Steiner, 1990. – 390 S. Newmark P. A Textbook of Translation / P. Newmark. – Harlow, Essex: Longman, 2003. – 292 p. Osimo B. Translation Course. On-Line Edition / B. Osimo. – Logos Group, 2004. – http://www.logos.it/pls/dictionary/linguistic_resources.cap_4_19?lang=en. Szarkowska A. The power of film translation / A. Szarkowska // Translation Journal. – April 2005. – Vol. 9. – No. 2. – <http://accurapid.com/journal/32film.htm>.

Джерела ілюстративного матеріалу

Analyze this: Analyze this. – 1999, Warner Bros. Pictures International, USA. – субтитри. Boss of bosses: Boss of Bosses. – 2001, TNT Originals, A Blecker street films production, Warner Home Video, USA. – субтитри. Davis: Davis J. H. Mafia Dynasty. The Rise and Fall of the Gambino Crime Family. – N.Y.: Harper Paperbacks, 1994. – 528 p. Fisher: Fisher J. & D. Killer // Mob. Stories of Death and Betrayal From Organized Crime / Ed. by Clint Willis. – N.J.: Listen & Live Audio, Inc. Roseland, 2002. – аудіокнига. Longman: Longman Dictionary of Contemporary English. Third Edition. – Harlow, Essex: Longman, 2000. – 1668 p. Mobspeak: Mobspeak: the Dictionary of Crime Terms / Ed. by Carl Sifakis – N.Y.: Checkmark books, 2003. – 352 p. Organized Crime Slang: Organized Crime Slang. – American Organized Crime. – <http://www.angelfire.com/blog/organizedcrime/slang.html>. – 2008. Pulp Fiction: Pulp Fiction. – 1994, Miramax Films, USA. – субтитри.

БАЛАНЮК С. С.

(Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича)

АКСІОНАЛЬНІ ВЛАСТИВОСТІ ПРИКМЕТНИКІВ ЗІ ЗНАЧЕННЯМ “ОСОБЛИВИЙ” В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У статті визначається мовний статус англійських прикметників зі значенням “особливий”, а також фактори, які зумовлюють способи його актуалізації. Установлено, що така узагальнена абсолютна оцінка є своєрідним смисловим підсумком за поєднанням негативних і позитивних ознак предмета в одному слові.

Ключові слова: абсолютна оцінка, інтенсивність, невизначеність, сукупність значення.

Баланюк С. С. Аксиональные качества прилагательных со значением “особенный” в английском языке. В статье определяется языковой статус английских прилагательных со значением “особенный”, а также факторы, обуславливающие способы его актуализации. Выяснено, что такая обобщенная абсолютная оценка является своеобразным смысловым итогом, когда совмещаются негативные и позитивные качества предмета в одном слове.

Ключевые слова: абсолютная оценка, интенсивность, неопределенность, совокупность значений.

Balanyuk S. S. Axiological Properties of English Adjectives Meaning “Special”. The language status of the English adjectives meaning “special” is considered in the article. Having analyzed the factors influencing the ways of their actualization, the author proves that such highly generalized absolute evaluation is a peculiar meanings complex of both negative and positive characteristics of an object given in one and the same word.

Key words: absolute evaluation, intensiveness, vagueness, meanings complex.

Значення оцінного слова вже давно розглядається науковцями як “засіб виходу на особистісну сприймаючу індивідуальну картину світу в усьому багатстві її сутностей, якостей, зв'язків та відношень, емоційно-оцінних нюансів” [Залевская 2005, с. 231]. Ця індивідуальна картина світу дивним чином поєднується із загальноприйнятими оцінними нормами в суспільстві, що зумовлюють різноманітність вияву оцінки в комунікативному процесі. Виходячи з того, що оцінка є суб'єктивним компонентом людської діяльності, який зазнає постійних змін через історичні, соціокультурні, психологічні та інші фактори впливу на неї, очевидними є мінливість, нестабільність поглядів людини. Тому вважаємо досить актуальним питанням вивчення логіко-семантичних властивостей мовних одиниць у вираженні оцінки, що й лежить в основі цієї статті.

Більшість розвідок у цьому напрямку стосуються загально лінгвістичного аналізу оцінки, при цьому найдетальніше досліджуються такі оцінні категорії, як *добре/недобре* (див. праці Н. Д. Арутюнової; Н. М. Кисліциної; А. В. Заморевої; *P. T. Geach; J. J. Katz*) та ін. [Арутюнова 1984]. Маловивченими залишаються окремі групи прикметників узагальненого характеру оцінки, зокрема досі неописаними залишаються мовні одиниці, які представляють універсальну узагальнену оцінку «особливий» в англійській мові. Тому метою нашої статті є встановити логіко-психологічні чинники, що зумовлюють їхні функціональні особливості.

Для досягнення цієї мети необхідно провести аналіз лексикографічних джерел і корпусу текстів сучасної англійської художньої літератури на предмет виявлення потенціальних властивостей їхньої семантики. Опрацювавши дослідницький матеріал, який базувався на текстах сучасної англійської художньої прози (близько 14 млн. слововживань), ми визначили, що оцінку *особливий* в англійській мові репрезентує ціла низка складних і простих мовних структур. Серед них такі прикметники англійської мови, як *particular, special, especial, specific, peculiar, distinct, unusual, unique, single, exceptional, exclusive, individual, detailed, noteworthy, separate, personal, super*, які входять до окремої лексико-семантичної групи (ЛСГ) (див. більше про інвентаризацію групи [Баланюк 2003, с. 19-28]). Візьмемо за приклад дефініцію одного з представників значення “особливий” – прикметника *special*, яку пропонує один із авторитетних англійських словників:

1. *of a kind different from others; distinctive, peculiar, or unique*; 2. *exceptional; extraordinary /a special treat/*; 3. *highly regarded or valued /a special friend/*; 4. *of or for a particular person, occasion, purpose etc. /by special permission/*; 5. *not general or regular; specific or limited (special legislation)* [Webster's 1999].

Виявилось також, що таке словникове значення близьке з існуючим філософським поняттям *особливого*, яке тлумачиться теж як *відмінний від інших*. У ході розвитку науки філософи дійшли висновку, що *особливе* знаходиться ніби посередині між *загальним* та *одиничним*, одночасно включаючи їх у себе – в одному відношенні *особливе* може більше чи менше “наближатися” до *загального* й виступати та мислитися як щось *загальне* в його зв'язку з *одиничним*, а в інших випадках – як щось *одиничне* в його зв'язку зі своїм *загальним* (більше про це у словнику [НФС 2003]). Тому стає очевидним, що варто розглядати оцінну категорію *особливого* як складне логіко-філософське формування, що тісно переплітається у своїй взаємозалежності з певними мовними структурами (у нашому випадку прикметниками) для актуалізації оцінки *особливий* в певній ситуації.

Щоб визначити їх статус в мові, звернемося до відомої класифікації О. М. Шрамма [Шрамм 1979], за якою досліджувані прикметники відносимо до раціональних (оскільки сформовані внаслідок абстракції), до роду *характерологічних установчо-оцінної* сфери, підвиду *оцінки якості предмета з погляду виокремлення його з ряду однорідних*. Таким чином, логіко-семантичною основою таких прикметників виявляється суб'єктивно-об'єктивна природа встановлених людською свідомістю оцінок предметів, і судження про цінність предмета як *особливого* виникає не за певною конкретною, дескриптивною ознакою, яку виражають більшість прикметників у мові, а за відмінністю ознак предмета від інших.

Оцінювання людиною предмета з погляду виокремлення його з ряду однорідних за певними ознаками свідчить про оцінку особливого характеру як у загальномовній картині світу, так і в індивідуальній. Внаслідок певного ототожнення, порівняння ознак, підсумовування тощо, людина узагальнює і оцінює об'єкти, явища, ситуацію і т. п. Однак, досліджувані прикметники характеризуються набагато більшою мірою узагальнення інформації, ніж інші слова мови. Більше того, вони надзвичайно абстрактні.

У цьому зв'язку необхідним є, на наш погляд, існування трьох важливих логіко-лінгвістичних факторів, за якими й відбувається усвідомлення, сприйняття мовцями предмета оцінки як *особливого*. Перший – це контекст, у ракурсі якого й розгортається зміст значення, уточнюється й конкретизується його смисл. Другий – це те, що в умовах заданого контексту ознака *особливості*

оцінюваного об'єкта може співвідноситися з так званою об'єктивованою, тобто загальноприйнятою мірою норми всього суспільства, чи його більшості. Цей фактор може замінити контекст, або ж усвідомлюватися разом з контекстом, який може бути імпліцитним чи експліцитним. Третій фактор – це суб'єктивоване судження про об'єкт, яке може бути психологічно чи емоційно зумовленим певними обставинами, характером людини, її світосприйняттям чи настроєм тощо. Адже часто предмет є *особливим* лише для окремої людини.

Звернемося до текстів англійської художньої літератури, де можна встановити суттєві закономірності, за якими таке абстрактне й невизначене значення актуалізується в мові. У запропонованому для порівняння фрагменті ми спостерігаємо, як герой твору оцінює цивілізацію, в якій живе. Описуючи її прикметником *peculiar*, він доповнює свою оцінку ще одним уточнюючим реченням, конкретизує її об'єктивними аргументами:

“Modern civilization is peculiar that way, don't you think? As soon as it achieves a certain level of creature comforts, it begins to spend huge sums on restoring what remains...” [FAD CW 2003, p. 23].

Такий контекст свідчить про те, що *особливість* усвідомлюється мовцем швидше за вказаними в тексті загальнооцінними (об'єктивними) причинами, – тому така оцінка більше об'єктивована.

Перший чинник (контекст), на наш погляд, може бути присутній у доповненні з другим чи третім факторами функціонування такої оцінки. Він знімає семантичну невизначеність і може бути уточненням, роз'ясненням, представляти дискурс чи просто усвідомлюватися. Варто при цьому наголосити, що оцінка, незалежно від переважання об'єктивованих чи суб'єктивованих характеристик, без суб'єкта не відбувається, оскільки саме він є передумовою існування будь-якого типу оцінки.

Досліджувані прикметники, актуалізуючи своє оцінне значення, виражають різноманітні смислові відтінки. Це дозволяє висловити суб'єкту оцінки своє ставлення до предмета, використовуючи їхню здатність виражати як властивий їм предметно-логічний зміст, так і оцінно-експресивну, афективну природу їхньої семантики. Аналіз особливостей функціонування таких прикметників наводить на думку про те, що в тісному взаємозв'язку предметного значення з конотативним на перший план все ж таки виходить емоційно-оцінна прагматика цих слів. Вона базується на особливому узагальненні (як мовному, так і логіко-понятійному) з урахуванням індивідуального відношення мовця до предмета оцінки. Наступний фрагмент демонструє саме таку властивість слова *particular*, представника ядра досліджуваної ЛСГ:

“Between those two poles exist all others who inhabit this particular world, from the humble mules to the high-profile players like the late Pablo Escobar” [Yallop David 2001, p. 31].

Очевидно, що така оцінка насамперед диктується психологічно зумовленим принципом інтересу, який керує мисленням, а звідси й мовленням, тому як “особливий” описується об'єкт, який «заслужує особливої уваги». Такого роду лексика, як свідчить аналіз англійських текстів художньої літератури, застосовується мовцем у незвичних ситуаціях, коли увага повертається до чогось *неординарного, нетипового, дуже важливого (special, unique, unusual, particular, exceptional* тощо). Таким чином, на перший план виходить ставлення суб'єкта до об'єкта, при якому виокремлення певного явища, його ознаки, відбувається за оцінкою невідповідності *звичайному, загальному*. Наприклад:

“It was a little risky, of course, asking it the same question twice, but I thought the exceptional circumstances demanded it, and it was my Factory, after all” [BI WF 2003, p. 40].

“I have a special bottle of wine I've been saving for a special occasion” [AR UA 2003, p. 69].

Надзвичайно важливим чинником функціонування такої оцінної лексики є її широка суб'єктна співвіднесеність, починаючи з окремо взятої людини і закінчуючи суб'єктом на рівні цілого колективу, суспільства, народу. У цьому аспекті необхідно розрізняти суто індивідуальну і національну специфічність значення “особливий”. Не можна не враховувати той факт, що носії різних мов по-різному здійснюють концептуалізацію дійсності. *Особливі* реалії, які формують національний образ світу, для різних народів *особливі* по-своєму, тому в кожній мові може бути свій власний національно-специфічний образ *особливого*. Як стверджує відомий російський науковець О. А. Корнілов, “людина, яка живе в певному матеріальному середовищі, часто не враховує (а інколи й не знає), що пейзаж всюди виглядає по-різному” [Корнілов 2003, с. 157]. Тобто люди можуть говорити про особливе, але уявляти при цьому об'єкти зовсім різні й оцінювати їхню особливість по-різному. Така оцінка, як засвідчує практика використання мовцями досліджуваної лексики, є явищем унікальним, оскільки може бути як національно-образним, так і універсальним водночас. Вона не детермінує ознаки, а узагальнює своєрідний логіко-семантичний і

філософсько-психологічний базис, виражений через смисл “відмінний від інших” за певними частковими її складниками.

Спостерігаючи за суспільною практикою людей, науковці визначають, що потрапляє в поле свідомості, заслуговуючи особливої уваги, і що випадає з нього. Усвідомлюється, як відомо, насамперед те, що є суттєвим з погляду цієї практики й залишається за порогом усвідомлення те, до чого ми байдужі (див. більше про це [Cattel 1970] та ін.). А небайдужі ми до всього нового, відмінного, незвичного. Саме у таких ситуаціях, яким властивий елемент непередбачуваності, мовець акцентує свою увагу, діє (оцінює) з установкою на виділення предмета чи явища із класу йому подібних. При цьому зумисне вживаються денотати зі значенням невідповідності нормі, з посиленою ознакою оцінки, властивою для досліджуваної категорії слів, що є цікавим явищем для вивчення в прагма-лінгвістичному аспекті. Так, безперечним, на наш погляд, є те, що аргументованою основою використання лексики з подібною насиченістю значення є намір зацікавити співрозмовника, внести у висловлювання афективний компонент, спонукати його до дії тощо:

“Michael knew something was wrong – or at least unusual – the moment he returned home that evening” [Ross Malcolm 2002, p. 35].

У такий спосіб демонструється типова життєва ситуація, коли людина прийшла додому і відчула певну невідповідність звичному порядку, неузгодженість з нормою життєвого укладу. Щось незрозуміле відбувається, щось таке, що ще не має конкретної назви в уяві мовця, проте його увага зосереджується саме на своєрідній невизначеності, яка й сприймається як *unusual*. Цей прикметник виражає судження щодо невідомої ознаки, яку ще не детерміновано, однак вона вже викликає занепокоєння, тривогу, акцентує проблему, стимулює до якнайшвидшого її вирішення.

Очевидно, що мовець співвідносить *особливість/неособливість* на основі певного імпліцитного оцінного стереотипу. Саме існування “прихованої” норми (яка, до речі, усвідомлюється не лише за об’єктивними загальноприйнятими характеристиками предмета, а й може бути (чи доповнюватися) особистісним судженням самого суб’єкта оцінки про предмет і його норму якості) і є підставою функціонування мовних одиниць зі значенням “особливий”:

“An unusual characteristic in a man who, for decades, had been widely considered to be the CIA’s leading disinformation officer” [YD UA 2001, p. 55].

Норма як підстава оцінки для прикметників зі значенням “особливий”, часто заміняючись поняттям міри, виражається в мові через інтенсивність оцінки *особливий*. У цьому зв’язку науковці розрізняють в мові два типи оцінок – *порівняльну (чи релятивну)* й *абсолютну*, які відрізняються насамперед в плані відношення до норми оцінки, а точніше – щодо характеру вираження цієї норми. Порівняльна – співвідноситься з типовою нормою якості об’єкта, який оцінюється. Абсолютна ж стосується насамперед міри відмінності від норми, своєрідного ступеня вияву певної нетиповості для оцінюваного об’єкта. В мові релятивна оцінка може виражатися через категорією ступенів порівняння (зазвичай у морфозмінах), абсолютна ж оцінка представлена категорією інтенсивності, закладеній у самому змісті значення.

Ми прийшли до висновку, що прикметники зі значенням “особливий” у текстовому оточенні виражають такий характер оцінки, за яким їх необхідно віднести саме до абсолютної, оскільки узагальненість їхнього значення виявляє себе як своєрідна повна, цілковита чи безумовна оцінка в абсолютній мірі. Тлумачення терміна *абсолютна* оцінка ховається у змісті самого слова і означає цілковиту, безумовну ознаку [ВТС СУМ 2005]. В аксіологічному ж аспекті ми розуміємо її як вираження судження про предмет в абсолютній мірі, коли на перший план виступає саме інтенсивність оцінки.

Категорія інтенсивності заслуговує особливої уваги в аспекті визначення семантичної природи таких мовних одиниць. Очевидно, що саме імпліцитна інтенсивність значенням “особливий”: *special, unique, super, exceptional* та ін. і зумовлює своєрідну абсолютність оцінки, наділяючи їх найвищим ступенем якості об’єкта (позитивну чи негативну) без будь-яких морфологічно змінних дескриптивних форм:

“He does not brainwash people into signing their money away... This is an American of exceptional quality. He has the power to change the millennium for good” [YD UA 2001, p. 27].

Варто наголосити також на специфічній властивості вияву високої міри значення для таких прикметників, адже абсолютність їхньої оцінки вважається такою, що не допускає прояву зміни для інтенсивності, оскільки значення і так абсолютне. Однак, як свідчить практика застосування їх у текстах, маючи намір гіперболізувати міру такої інтенсивної ознаки, учасник комунікації все ж використовує для них експліцитні мовні засоби найвищого ступеня порівняння (*most, very, absolutely* тощо):

"I have a beautiful, *special*, and according to you yourself, a most *unique* piece of primitive art. It fits in very nicely with the rest of my collection. As for it not being a part of my *particular* ethnic heritage, my collection contains primitive art from all over the world" [FAD CW 2003, p. 7].

Саме через те, що прикметникам абсолютної оцінки більшою мірою властива узагальненість їхнього значення, злиття смислових відтінків, велика сукупність різних сем, ми спостерігаємо своєрідну комплектність значення (т.зв. широкозначність). За результатами аналізу словникових статей, для одного прикметника вони можуть досягати 20-ти, доповнюючись численними контекстуальними синонімами. Однак, справжнє смислове багатство його семантики розкривається лише у словосполученні, у контексті певної ситуації, в дискурсі. Саме тут значення виявляє значну смислову змістовність, що дає можливість семантично узгоджуватися практично з будь-яким іменником. Так, за результатами компонентно-статистичного аналізу, виявилось, що майже неможливо знайти таку категорію слів в англійській мові, яка не вступала б у сполучуваність з ними (слабка кореляція спостерігається лише із займенниками та власними назвами, а також іменами).

Залежно від семантики іменника, з яким вони сполучаються, ці прикметники однаковою мірою можуть виявляти як позитивний, так і негативний характер оцінки: *exceptional kindness* – *exceptional cruelty*, *unique beauty* – *unique ugliness* тощо. Більш того, вони мають унікальну властивість оцінювати об'єкти у суміщенні протилежних за характером ознак, проявляючи явище енантіосемії, тобто одне й те ж слово актуалізує і позитивну, і негативну семи одночасно:

"He was bloody amazing. I don't just mean his work... God, the stories he told us! That reputation of his was One hundred per cent earned. He was wicked, disgraceful, terrible. And absolutely beautifull. *Totally unique*" [BT R 2003, p. 128].

Використання семантично компактного вислову *totally unique* демонструє вияв абсолютної оцінки, яка є своєрідним смисловим підсумком. Мовець виражає захоплення несумісним, на перший погляд, поєднанням в однієї людини протилежних рис характеру. Саме така категорія слів і функціонує в мові, щоб описати, наприклад, людину, яка може бути і жахливою і прекрасною водночас.

Отже, оцінка *особливого* – це узагальнене враження суб'єкта оцінки про об'єкт за його нетиповими характеристиками. Зміст *особливого* конкретизується контекстом, де описуються параметри нетипового об'єкта за особистісними (суб'єктивними) або за суспільними нормами оцінки. Проте часто мовець усвідомлює значення такої оцінки завдяки вияву імпліцитної інтенсивності певної якості (чи якостей) об'єкта (наприклад, *super quality*), а також, коли контекст репрезентує поєднання несумісних, на перший погляд, сем. Таким чином, *особливий* – це, насамперед, *відмінний від інших*, незалежно від того, позитивна ця відмінність чи негативна.

Як свідчить проведений аналіз прикметників зі значенням "особливий", характер такої оцінки обумовлюється великою мірою семантикою іменника, яка виявляє валентність з такою категорією лексики. Узагальнена ознака *особливого* може не відповідати типовій оцінній рамці *добре/недобре*, а вказувати на певну *невідповідність, відмінність* і виражати її в абсолютній мірі. Функціонування цих слів у мові зумовлено насамперед тим, що часто для мовця в процесі комунікації не так потрібна детермінація оцінки *добре/недобре*, як важливість виразити захоплення, здивування, оцінити незвичність об'єкта. До того ж саме інтенсивність їхнього значення, властива їм афективність керують закономірностями функціонування цих прикметників у мові й мовленні.

У перспективі важливо визначити, яким чином відбувається детермінація оцінки *особливого* в різних ситуаціях їх застосування. Враховуючи, що таке оцінне поняття є складником невід'ємного логіко-лінгвістичного взаємовідношення *загальний-особливий-частковий*, необхідно також встановити характер мовної актуалізації його логіко-філософського смислу у сукупності загальних і часткових факторів, що формують особливість концептуалізації цього оцінного значення в сучасній англійській мові.

Література

- Арутюнова Н.Д. Аксиология в механизмах жизни и языка / Н.Д. Арутюнова // Проблемы структурной лингвистики. – М.: Наука, 1984. – С. 5-23. Баланюк С.С. Інвентаризація прикметників лексико-семантичної групи зі значенням "particular" та їх особливості / С.С. Баланюк // Нова філологія. – Запоріжжя: ЗДУ, 2003. – Вип. 3(18). – С. 19-28. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [голов. ред. Бусел В.Т., редактори-лексикографи: В.Т. Бусел, М.Д. Василева-Дерибас, О.В. Дмитрієв, Г.В. Латник, Г.В. Степенко]. – К.; Ірпінь: ВТФ "Перун", 2005. – 1728 с. [ВТС СУМ] Залевская А.А. Психолінгвістические исследования. Слово. Текст: Избранные труды / А.А. Залевская. – М.: Гнозис, 2005. – 543 с. Корнилов О.А. Языковые картины мира как производные национальных менталитетов / О.А. Корнилов. – М.: ЧеРо, 2003. – 349 с. Новейший философский словарь / [гл. ред. А. А. Грицанов]. – Минск: Книжный дом, 2003. – 1280 с. [НФС] Шрамм

А.Н. Очерки по семантике качественных прилагательных (на материале современного русского языка) / А.Н. Шрамм. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1979. – 134 с. *Cattel R.B. Handbook for the Sixteen Personality Factors / Questionnaire (16 PF) / R.B. Cattell, H.W. Eber, M.M. Tatsuoka.* – Champaign, Illinois: Institute for Personality and Ability Testing, 1970. – 151 p. *Webster's New World College Dictionary / Michael Agnes.* – Fourth Edition. – NY: Macmillan, 1999. – 1717 p. Библиотека современной англоязычной литературы [Електронний ресурс]: Текстова база даних. – 80 хв / 700 МВ. – М.: CD. – Вид-во: Master Media, 2003. – 1 електрон. опот. диск (CD – ROM): 12 см. – Систем. вимоги: Pentium; 32 MB RAM; Windows – 98, 2000 XP; MS Word 97–2000.: а) *Asprin Robert. Uneasy Alliances* – [AR UA]; б) *Banks Iain M. The Wasp Factory* – [BI WF]; в) *Brooks Terry. Running...* – [BT R]; г) *Foster Alan Dean. Cyber Way* – [FAD CW]. *Yallop David. Unholy Alliance / David Yallop.* – London: Corgi Book, 2001. – 399 p. [DY UA]. *Ross Malcolm. All Desires Known / Ross Malcolm.* – London: Knight, 2002. – 601 p. [MR ADK].

БАРМИНА Є. О.

(Запорізький національний університет)

ПРОБЛЕМИ МОДЕЛЮВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ПАРАДИГМИ ПРИ ВІДТВОРЕННІ ДЕБІТИВНОЇ МОДАЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ ЦІЛЬОВОЇ МОВИ

Барміна Є. О. Проблеми моделювання перекладацької парадигми при відтворенні дебітивної модальності засобами цільової мови. У статті розглядаються особливості відтворення дебітивності при перекладі українських медійних текстів англійською мовою. Продемонстровано, що переклад конструктів, що транслюють семантику повинності, будується на синтезі інтерпретативної і трансформаційної моделей перекладу.

Ключові слова: інтерпретативна модель перекладу, трансформаційна модель перекладу, дебітивна модальність, прагмакомунікативний ефект, екстралінгвістична інформація.

Бармина Е. А. Проблемы моделирования переводческой парадигмы при передаче дебитивной модальности средствами целевого языка. В статье рассматриваются особенности передачи дебитивности при переводе украинских медийных текстов на английский язык. Показано, что перевод конструктов дебитивной модальности строится на синтезе интерпретативной и трансформационной моделей перевода.

Ключевые слова: интерпретативная модель перевода, трансформационная модель перевод, дебитивная модальность, прагмакоммуникативный эффект, экстралингвистическая информация.

Barmina E. A. Paradigm Modelling Problems in the Translation of Debitive Modality. The article deals with the peculiarities of the debitive modality reproduction in the process of translation of Ukrainian media texts into English. The author demonstrates that in the process of translation of debitive modality both the interpretative and transformational models are used.

Key words: the interpretative model of translation, the transformational model of translation, debitive modality, pragmatic-communicative effect, extralingual information.

Актуальність даного дослідження зумовлена тим, що модальність є складною і багатоаспектною категорією. У контексті перекладознавчої науки модальність важлива як така, що стосується мовних і позамовних аспектів перекладу, оскільки типи модальності безпосередньо пов'язані із головними проблемами перекладу як засобу міжкультурної комунікації, а саме із такими його характеристиками як еквівалентність, адекватність, релевантність.

Мета статті – виявити особливості відтворення дебітивності при перекладі українських медійних текстів англійською мовою.

Досягнення мети дослідження передбачає розв'язання наступних завдань:

- 1) розглянути дві основні моделі перекладу: денотативну (інтерпретативну) і трансформаційну;
- 2) виявити особливості використання цих моделей при перекладі дебітивної модальності;
- 3) розглянути вплив екстралінгвістичного чинника на актуалізацію дебітивної семантики в тексті перекладу.

Об'єктом дослідження є особливості вираження дебітивної модальності в системах української та англійської мов.

Предметом дослідження є особливості відтворення семантики дебітивної модальності в англійських перекладах українських публіцистичних текстів з конструктами дебітивної модальності.

В сучасному перекладознавстві існують дві основні моделі перекладу, які відображають погляди їх прихильників на сутність процесу перекладу, – *денотативна (інтерпретативна) і трансформаційна* (т.зв. переклад “по-Хомському” або, у термінах Паризької школи, “*транс кодування*”). Перша з названих моделей становить вид перекладу, що ґрунтується на апеляції до *позамовної* дійсності, з урахуванням якої формується повідомлення мовою перекладу (МП). Інтерпретативна модель перекладу (лат. *interpretatio* – роз'яснення, тлумачення), що передбачає